

pustljiva, tako je i u crkvenoj povjesti dobro poznato, koliko se je Crkva morala boriti protiv nepotizma i sličnih obzira, jer su biskupi nebrojeno puta podjeljivali nadarbine svojim sinovcima i drugim rođacima pretpostavljajući ove drugim svećenicima sposobnijim. Ako dakle ta krvna sveza toliko nepravde nanosi crkvenoj disciplini, i pokraj uvedenog celibata, kud i kamo veću bi nepravdu nanijela za slučaj ukinuća celibata, jer bi tada ocevi svojoj djeci ili barem zetovima nastojali priskrbiti nadarbinu i tako povrijedili pravednost, spram drugih sposobnijih. Pravoslavna Crkva dosta nam pri mjera daje u tom pogledu a anglikanska isto tako. Zato Crkva katolička čuva brižno zakon celibata i budno pazi na izvršavanje njegovo. (Sr., o tom Wernz, Ius. decret. tom. II. n. 196. s. 22 Galante, Fontes iuris can. selecti pg. 380. seqq. Zitelli Apparatus iuris eccl. pg. 395. seqq. Philipps u Kirchenlexiconu kod r. Cölibat str. 584. i sl.)

Recenzije.

Ehrle Franz S. I.: Grundsätzliches zur Charakteristik der neueren und neuesten Scholastik. U vel. 8-ij str. IV + 32. Freiburg 1918. Herder'sche Verlagshandlung. Cijena 1 M.

Ova je knjižica kao prilog časopisu »Stimmen der Zeit«, i to šesta sveska prve serije pod naslovom »Kulturfragen«. Ona sadržaje studiju učenjaka prvoga reda, koji nastoji pokazati, što je moguće jasnije i oštrije, kojim se smjerom ima poći kod proučavanja skolastičke filozofije i teologije. Taj smjer izvodi on iz naravi same stvari, iz historijskog razvitka skolastike ter iz uputa svete Stolice. On ne polemizuje, on ne polazi s apologetskog stanovišta, nego svoje izvode crpi iz starine kao i iz novijeg doba. Sve se imade u sklad dovesti, i ono što je naravni razum u epohama visoke kulture stekao, i ono što je kršćanskom objavom pročišćeno i povećano, kao i ono što je znanstveno istraživanje kroz stoljeća opravdalo; sve se to imade organički izgraditi i dopuniti onim, što novo doba kao svoje iznašašće pruža. Prema tomu dokazuje pisac, kako su opravdani i umjereni zahtjevi, što ih papa dubokoumni Leon XIII. i

njegovi nasljednici stavljaju učiteljima i učenicima kod proučavanja skolastičke filozofije i teologije. Njegovi izvodi, mogu služiti za orijentaciju i onima, koji slijede stari pravac kao i onima, koji se drže novoga. Dr. P a z m a n.

Harapin O. Teofil: Razum i vjera. Prva sveska »Savremenih pitanja« vjersko-znanstvenih rasprava za naobražene krugove. Mostar 1918. U maloj 8-ij str. 83. Cijena 2 K. Stalna pretplata za prvih 5 svezaka iznosit će 8 K. Pretplatu prima; Hrvatska tiskara F. P. u Mostaru.

Pisac ove prve sveske razlaže tuj filozofske istine o razumnoj spoznaji, o postanku njezinom t. j. kako nastaje razumna spoznaja, koja joj je svrha i koje su joj granice. O tom u prvom dijelu svoje knjižice. Doznajemo tuj u kratko i jasno, što se je sve tvrdilo i učilo o tom pitanju, koje skolastici zovu de origine idearum, a moderni zovu to noetikom. Prikazan je tradicionalizam, inatizam, idealizam i antologizam i prava nauka kršćanske filozofije. Važno je pogl. II. o svrsi razumne spoznaje. Istinu valja da razum upozna, a kriterij istine jest

očevidnost (evidentia). U pogl. trećem prikazuje g. pisac skepticizam, subjektizam i pravu nauku kršćanske filozofije, koju on zove dogmatizmom, da naime naš razum može da pozna istinu.

U drugom dijelu govor je o odnošaju razuma prema vjeri. Zgodno ističe g. pisac, kako je bezvjerstvo štetno i neprirodno; prikazuje krivu nauku agnosticizma i evolucionizma, a onda nauku katoličku o objavi Božijoj i vjeri. — U drugom pogl. govori o potrebi vjere i završuje zgodnim poklikom: Natrag k vjeri!

Knjižica je napisana stilom jednostavnim i laganim bez govorničkog nakita, ali s ljubavi napram istini i rodu svome. Preporučujem.

Dr. Pazman.

Grivec dr. F.: Pravoslavlje. U 8° str. 117. Ljubljana 1918. Izdalo Apostolstvo sv. Ćirila in Metoda. Tiskala katoliška tiskarna.

Pisac u uvodu spominje, da je ovu knjigu napisao mjesto drugoga izdanja svoje knjige »Vzhodno crkveno vprašanje«, koja je ugledala svijetlo god. 1909. u Mariboru kao otisak iz bog. časopisa »Voditelj«. Svrha je ovoga djela upoznati čitaoca s prilikama što vladaju u crkvama na istoku. Pisac i može tu svrhu postići, jer se on kroz sav svoj život intenzivno ovim pitanjem bavi i pozna je dobro literaturu. Knjiga se raspada u dva dijela: u prvom govori pisac o pravoslavju teoretski, a u drugom daje pregled o crkvi u Grčkoj, Rusiji, Ukrajini, Srbiji, Bugarskoj i Rumunjskoj.

Na pitanje, što nas katolike dijeli od pravoslavnih, odgovara pisac navodeći historijski razvitak istočnoga raskola i razlike dogmatične i liturgične između istočne i zapadne crkve. — Na daljnje pitanje, da li je istočna crkva pravoslavna t. j. ortodokсна, odgovara pisac jesno polazeći s tog stanovišta, da crkva kao crkva nije odstupila od pravovjerne nauke, kako su je naučali sedam prvih crkvenih sabora. Vladike i bogoslovi odstupili su doduše u

koječem od pravovjerja, praksa se crkve ne slaže više s naukom ovih prvih sabora, dapače ni simbolične knjige nisu si suglasne; ali sve to nema obvezatnosti za vjernike već jedino nauk sabora, a taj je nad svaku sumnju ortodoksan. — Sa stajališta istočne crkve, katolička i nesjedinjena crkva su dvije sestrice, ali istočna crkva sa svoga vlastitoga stajališta nije više prava crkva. — Goruće pitanje jest o vrhovnom crkvenom poglavarstvu rimskoga Pape, kojega istočna Crkva ne priznaje i za to nema crkvenog jedinstva. — Pisac zatim opširno govori o duhu pravoslavlja. Istočna crkva ima u sebi nešta nemoderna, a to je konzervativizam i formalizam njezin; ali ima i nešto moderna, a to su dodirne točke s protestantizmom, galikanizmom, jansenizmom i jozefinizmom. Dapače danas imade u istočnoj crkvi i modernizma.

Drugi dio knjige je praktičan: pregled pravoslavne crkve. Grčka crkva imade sedam autokefalnih neovisnih crkava. 1. Carigradska patrijaršija vezana je danas na tursku državu. 2. Crkva u kraljevini Grčkoj, pod upravu koje spadaju pravoslavni na Kreti, Albaniji, Epiru, Makedoniji i Tesaliji. 3. Crkva koja ima svoje sjedište u samostanu sv. Katarine na Sinaju. 4. otok Kipar. 5. Aleksandrija. 6. Antiohija. 7. Jeruzalem, ta tri starodrevna patrijarhata i danas su još nezavisne crkvene korporacije. — Posebno poglavlje posvećeno je ruskoj crkvi. Tu se spominje koljevka ruske crkve, Kijev, prelaz duhovne vlasti na Moskvu, utemeljenje patrijarhata u Moskvi, ruska sinoda, a u posebnom poglavlju opisuju pisac crkveno življenje u Rusiji poglavite sekte poimence starovjerce i bogoskaltelje, napokon ima kratak osvrt na današnje prilike ondje u savezu sa revolucijom. — Što se tiče pravoslavlja u Srbiji, pisac spominje u kratko historijat, da je srpsko pravoslavlje u uskom savezu sa srpskom povijesti. Crkvenih organizacija imade pet; jedna za kraljevinu, druga za Crnogoru, treća za Bosnu, če-